

**ПРОГРАМ
ЛОКАЛНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА ЗА ПЕРИОД 2021–
2023. ГОДИНА**

I УВОД

Водећи се тиме да се јавна средства троше на ефикасан начин и то тако што се усмеравају ка решавању унапред дефинисаних проблема привреде на локалу, полазна основа за израду Програма локалног економског развоја града Крагујевца за период 2021-2023. година (у даљем тексту: Програм), садржана је у

документу Анализа ланца вредности металског сектора и сектора Информационо-комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ) у привреди града Крагујевца¹.

1.1. Разлози за избор металског и ИКТ сектора за анализу ланца вредности²

Одабир приоритетних сектора у привреди Крагујевца на које је примењена методологија анализе ланца вредности је извршен уз уважавање индустријске традиције, расположиве ресурсе и потенцијале за даљи развој локалне привреде, а одређивање да се анализа ланца вредности спроведе за металски и ИКТ сектор недвосмислено указује да постоји тежња да се локални економски развој заснива на традицији и искуству са једне стране и на пословима будућности са друге стране.

Град Крагујевац је кроз историју остваривао улогу индустријског центра и то најпре због производње оружја, а од средине двадесетог века и производње аутомобила. Аутомобилска индустрија је важно обележје и симбол Крагујевца, а њен успон и пад је имао велики утицај на развој металског сектора, привреде и целокупног живота града.

Металски сектор и шире посматрано металска индустрија је представљала једну од водећих грана привреде бивше Југославије све до осамдесетих година двадесетог века са значајним учешћем у укупној производњи, запослености и извозу. Највећи индустријски комплекс у СФРЈ је била фабрика аутомобила „Застава“ у Крагујевцу. „Застава“ је запошљавала 56.379 радника и простирала се на површини од 300 хектара, са око милион квадратних метара хала и 15 километара дугачким производним линијама.

Током свог пет деценија дугог пословања фабрика је остварила производњу од преко 4 милиона и извоз од 700.000 аутомобила у 74 земље на 5 континената. У систему производње

аутомобилске индустрије поред фабрике „Застава“ било је укључено и 280 коопераната из 130 градова СФРЈ.

На основу уговора о заједничком инвестиционом улагању који је потписан 29. септембра 2008. године између компаније Фиат (*Fiat Group Automobiles*) и Владе Републике Србије (РС) основано је заједничко привредно друштво за производњу путничких аутомобила Фиат Аутомобили Србија (ФАС) д.о.о. са седиштем у Крагујевцу, а марта 2015. године назив је промењен у *Fiat Chrysler Automobili Serbia* (ФЦА). Поред ФЦА у оквиру индустрије послује и више од 100 произвођача делова и компоненти од којих значајан део припада сектору малих и средњих предузећа и предузетника.

Данас у металском сектору Крагујевца, у областима производње металних производа осим машина и уређаја, опреме и производње моторних возила, приколица и полуприколица, послује укупно 145 привредних друштава и 268 предузетничких радњи. Од укупног броја активних привредних субјеката, око 60% су микро предузећа, 28% мала, 9% средња и 4% велика предузећа.

За разлику од металског сектора по којем је Крагујевац познат и у којем постоје традиција, искуство и квалификована и обучена радна снага, ИКТ сектор је услужна делатност у успону за коју је препознато да располаже потенцијалом за брзи раст. Сектор ИКТ је један од најбрже растућих сектора и највећих нето извозника у привреди Србије.

Расположиви подаци указују да вредност извоза информационих технологија (у даљем тексту: ИТ) бележи константан раст из године у годину, као и да суфицит извоза ИТ услуга чини већину суфицита извоза услуга у националној привреди. Визија развоја Србије заснованог на иновацијама управо се темељи на потенцијалима ИКТ као најбрже растућег сектора.

Србија располаже стручним и квалитетним кадром у области ИКТ, а конкурентност цене рада високообразованих стручњака је условила да многе водеће светске технолошке компаније оснују своје развојне центре или уступе лиценце локалним предузећима за *outsourcing* услуге. Извоз српских ИКТ услуга је најзаступљенији у

¹ Израду документа подржала Стална конференција градова и општина, Савез градова и општина Србије, подршка у оквиру пројекта „Програм подршке локалним самоуправама у Србији на путу придруживања ЕУ: Унапређење квалитета услуга, дијалога заинтересованих страна и ефикасност локалне администрације

² Извор: Анализа ланца вредности металског сектора и ИКТ сектора у привреди Града Крагујевца

областима као што су развој *software, gaming* индустрија, развој апликација по захтеву, развој „*embedded sistema*“ и др.

Просечне плате у сектору су вишеструко веће него у другим секторима што га чини посебно атрактивним за младе. Развој овог сектора отвара бројне могућности за развој целокупне привреде при чему је неопходно даље улагање у систем образовања потребних кадрова, као и континуирано прилагођавање наставних програма савременим технологијама и најновијим светским праксама.

У ИКТ сектору, односно у областима рачунарско програмирање, консултантске услуге и с тим повезане делатности и информационе услужне делатности у привреди Крагујевца послује укупно 64 привредна друштва и 377 предузетничких радњи. Од укупног броја активних привредних друштава за које је податак о величини доступан, 66% су микро предузећа, 3% су мала предузећа и 1,7% су велика предузећа.

Имајући у виду наведено, полазна основа за израду Програма је садржана у документу Анализа ланца вредности металског сектора и ИКТ сектора у привреди града Крагујевца³ (у даљем тексту: Анализа ланца вредности) који даје приказ ланца вредности као и кључне налазе фокус група металског и ИКТ сектора.

За израду Програма посебно је важна чињеница да је мапирањем ланца вредности уочено да ланац вредности и једног и другог сектора чине и делови као што су „институције и агенције подршке“, „регулаторно окружење“ и „техничко-технолошко окружење“. Важност мапирања ланца вредности се огледа и у томе што осликава мрежу односа која утиче на могућности подршке привредних учесника пружајући им шансу да се трајно позиционирају на тржишту поштујући и водећи своје пословање у законским оквирима.

Дакле, израда Програма је оивичена регулаторним окружењем, подршком коју

³ Стална конференција градова и општина, Савез градова и општина Србије, подршка у оквиру пројекта „Програм подршке локалним самоуправама у Србији на путу придруживања ЕУ: Унапређење квалитета услуга, дијалога заинтересованих страна и ефикасност локалне администрације

пружају институције и агенције и локалним пословним окружењем. Говорећи о „регулаторном окружењу“ Програм је омеђен прописима који омогућавају локалној самоуправи да га процедурално донесе и спроведе, затим правилима за контролу државне помоћи која утичу на његову садржину, као и другим прописима који се преклапају и чине правни основ за доношење Програма.

Јединице локалне самоуправе као део једног интегралног државног система трпе узрочно-последичне утицаје „институција и агенција подршке“, што је најочигледније када се има у виду правило кумулације државне помоћи које упозорава све даваоце државне помоћи на опрез приликом доделе средстава⁴. Анализа „техничко-технолошког окружења“ даје увид о томе како ће се привреда понашати ако покретање једног привредног механизма условљава буђење и развој различитих привредних активности те на крају и могућности одговора локалне привреде на такве захтеве.

Сагледавајући „Кључне налазе фокус групе“ Анализе ланца вредности конструисана је подршка локалној привреди на основу идеја и опажања о условима, проблемима, изазовима и шансама у пословању.

Фокус групу металског сектора чинили су следећи учесници: привредна друштва, локална самоуправа, образовне институције, институције подршке, добављачи и купци. Фокус групу ИКТ сектора чинили су следећи учесници: привредна друштва, предузетници, локална самоуправа, образовне институције, институције подршке, добављачи и купци⁵.

II ВИЗИЈА

Програм је израђен на основу проблема које су анкетирани групе издвојиле, у том смислу препознати су проблеми које су све групе именовале: квалитетна радна снага; недовољна пракса или неадекватна пракса за ученике; лоша локална инфраструктура; недостатак могућности за иновативне активности, заштиту

⁴ Кумулација представља збир додељене државне помоћи која има јединствен циљ и намену независно од врсте, инструмента доделе и даваоца државне помоћи (члан 7. Закона о контроли државне помоћи – Сл. гласник РС број 73/19)

⁵ Извор: Анализа ланца вредности металског сектора и ИКТ сектора у привреди града Крагујевца

патената, добијање сертификата, увођење стандарда; коришћење еколошки прихватљивих технологија; проширење капацитета; подстицање јачања предузетништва; умрежавање привредних субјеката и др.

Програм је замишљен да одговори на наведене проблеме тако што је конципиран да пружи подршку локалној привреди да спроведе активности везане за инвестиционе пројекте чиме се омогућава, између осталог, проширење капацитета, увођење нових чистих технологија еколошки прихватљивијих, као и пружање подршке активностима истраживања и развоја које захтевају инвестиционе пројекте привредних субјеката.

Путем подршке активностима спровођења истраживања и развоја Програм омогућава да се привредницима омогући заштита патената, добијање сертификата, стандардизација, преноса технологије, усавршавање, истраживање тржишта и друго.

На крају, Програм има за циљ да помогне локалној привреди кроз пружање подршке у реализацији различитих активности привреде које се односе на редовне месечне активности привредника, промоцију локалне привреде, активности везане за унапређење конкурентности, активности мањих улагања, активности умрежавања, као и промотивне активности привредника.

Програмом није обухваћено решавање проблема квалитетне радне снаге с обзиром да се овим проблемом локална самоуправа бави у оквиру Локалног акционог плана запошљавања, као и у другим поступцима и процедурама.

III СТРУКТУРА ПРИВРЕДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА⁶

Према подацима Агенције за привредне регистре, укупан број активних привредних друштава на територији града Крагујевца у 2019. години је 1.892, што чини 67% укупно активних привредних субјеката у Шумадијској области. Број предузетника у истом периоду је 7.611, што чини 66% укупног броја предузетника у Шумадијској области. Посматрано по

делатностима, највећи број предузећа послује у секторима прерађивачке индустрије и трговине. У структури локалне привреде према величини доминирају микро и мала предузећа.

У периоду 2016-2019. година, број активних привредних субјеката је био релативно стабилан, односно у 2017. и 2018. години је повећан за 3% и 3,6% респективно, док је у 2019. у односу на 2016. годину смањен за 5,3%. Број новооснованих и број брисаних/угашених привредних друштава у 2019. у односу на 2016. годину је смањен за 46,9% и 62,5% респективно.

У посматраном периоду број активних предузетника бележи константан раст па је у 2019. у односу на 2016. годину повећан за приближно 22%. Број брисаних/угашених предузетника у посматраном периоду углавном се смањивао да би у 2019. забележио значајно смањење од 40%.

Један од уочених проблема са којима се суочавају предузећа и предузетници који послују на територији града Крагујевца, односи се на неликвидност, односно краткорочни недостатак у новцу или готовинским потраживањима расположивих средстава. У 2018. години у блокади је било 665, односно 40% привредних друштава. Према периоду трајања неликвидности, највећи број привредних друштава је у блокади дужој од 180 дана. Број предузетника у блокади је 956, односно 13,5% укупно регистрованих. Као и код привредних друштава, највећи број предузетника је у блокади дужој од 180 дана. У посматраном периоду уочен је тренд смањења броја предузетника у блокади.

Према последњим расположивим подацима Републичког завода за статистику за 2019. годину, број регистрованих запослених лица на подручју града Крагујевца износи 53.130 што чини 67% укупно регистроване запослености Шумадијске области. Највећи удео у укупној запослености чине запослени у правним лицима (79,5%), а затим приватни предузетници (18,7%).

Укупна незапосленост у Републици Србији износи 314.100, у Шумадијској области 28.635, а у граду Крагујевцу 17.165 лица. Посматрано на 1.000 становника, број незапослених у Крагујевцу је 976 лица, у Шумадијској области износи 101 лице, док је на нивоу Републике овај

⁶ Извор: Анализа ланца вредности металског сектора и ИКТ сектора у привреди Града Крагујевца

показатељ 79. У структури укупне незапослености највеће учешће остварују лица у старосној групи 35-59 година (59%).

Просечна нето зарада у Крагујевцу у октобру 2020. године износила је 57.479 РСД што је изнад просека Шумадијске области од 55.085 РСД, а испод републичког просека који је износио 60.109 РСД.

Анализа ланца вредности је показала да је највећи развојни потенцијал Крагујевца у секторима више додате вредности у оквиру прерађивачке индустрије у којима постоје вишегодишња традиција, знање, ресурси и инфраструктура као што је пре свега металски комплекс али и прерада производа пољопривреде услед повољних природних услова и плодног земљишта.

Мрежу локалне пословне подршке у Крагујевцу поред Канцеларије за локални економски развој и Привредног савета, као сталног радног тела Градског већа, чине и Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља, Бизнис иновациони центар Крагујевац, Привредна комора Србије – регионална комора у Крагујевцу, развојни центри и институти при Универзитету, Удружење предузетника и кластери – ИКТ кластер централне Србије и Грађевински кластер.

Подршку економском развоју активно пружају и институције средњег и високог образовања, односно осам средњих школа и Универзитет у чијем саставу су 12 факултета и два института. У погледу пословних капацитета, на подручју Града налазе се Слободна зона „Шумадија“, радна зона „Феникс“, индустријска зона „Корман поље“, као и недавно отворени Дата центар у коме ће се чувати подаци градских управа, јавних предузећа и установа, што ће значајно допринети унапређењу ефикасности локалне самоуправе.

И ако је Анализа ланца вредности усмерена на металски сектор и ИКТ сектор на територији града Крагујевца, резултати и закључци Анализе ланца вредности, у многоме се могу применити и на остале привредне секторе, с тога је Програм намењен подршци привреде у целини са циљем да кроз ту подршку одговори на проблеме и

захтеве који су препознати у оквиру наведених фокус група.

IV ОПИС ПРОГРАМА

Основни циљ Програма је стабилизација локалне привреде и њен даљи развој. Програм се доноси након ванредног стања изазваног епидемијом насталом услед ширења заразне болести COVID-19.

У том смислу су дизајнирани посебни циљеви Програма који пре свега треба да помогне локалној привреди да превазиђе настале тешкоће током и оне које су се појавиле након кризе изазване епидемијом.

Извесно је да су прекиди у пословању узроковани привременим одсуствовањем с посла и прекидима у снабдевању у многоме ограничили производњу и пружање услуга како на глобалном тако и на локалном нивоу. Привремени, али значајни прекиди у ланцима снабдевања и слабија економска активност могу да доведу у питање новчани ток привредних субјеката.

С друге стране Програм треба да одговори на укупну стабилизацију локалне привреде и да отклони тренутну неликвидност локалне привреде, уједно стварајући привредно окружење које је у стању да привуче како велике инвестиције тако и да постојећим привредним субјектима омогући даљи развој кроз пружање подршке у реализацији инвестиционих планова.

С обзиром на могућности локалне привреде да изведе активности на побољшању производног процеса, производа и услуга Програм исто тако мора да обезбеди и пружи подршку привреди како би се она развијала у овом смеру. На послетку Програм мора да обезбеди подршку привреди у виду даљег развоја привредне конкурентности.

Имајући у виду наведено, Програм је конципиран тако да подржава локалну привреду у реализацији:

1. Активности везаних за инвестиционе пројекте,
2. Активности спровођења истраживања и развоја, и
3. Различитих активности привреде које се односе на редовне месечне активности

привредника, промоцију локалне привреде, активности везане за унапређење конкурентности, активности мањих улагања, као и промотивне активности привредника.

Опредељена средства за реализацију Програма су одређена у односу на досадашње потребе локалне привреде и могућност локалне самоуправе као давоца државне помоћи, процена је да ће се за период 2021-2023 г. издвојити сума од 60 милиона динара.

На годишњем нивоу локална самоуправа ће годишњом Одлуком о условима и начину реализације Програма локалног економског развоја (у даљем тексту: Годишња одлука), за годину за коју се доноси одлука, одређивати годишњи износ средстава, као и активности које ће се, у складу са расположивим буџетским средствима и у складу са захтевима локалне привреде, у току године реализовати. Локална самоуправа у зависности од расположивих средстава бира инструмент или инструменте доделе за годину за коју се Програм реализује.

Предвиђени инструменти доделе су: субвенције; отуђење грађевинског земљишта без или са умањеном накнадом; закуп непокретности у јавној својини без или са умањеном накнадом; или било који други инструмент доделе који изискује умањење локалних јавних прихода или увећање јавних расхода. Годишња одлука се реализује расписивањем јавног позива.

Наведени износ представља укупну процену средстава у виду субвенција и других средстава која представљају умањење прихода локалне самоуправе, као што су отуђење грађевинског земљишта или давање закупа непокретности у јавној својини, а једно и друго без или са умањеном накнадом или било које друго умањење изворних прихода.

Привредним субјектима који су у поступку јавног позива изабрани за доделу средстава износ средстава се одређује у апсолутном износу уз поштовање правила кумулације државне помоћи, односно узима се у обзир претходно одобрена државна помоћ за исте оправдане трошкове а за коју су привредни субјекти дужни да доставе изјаву.

Ради отклањања сваке сумње о величини привредних субјеката следеће се узима у обзир:

- мали привредни субјекти су они који имају мање од 50 запослених и ако имају годишњи промет и/или укупни годишњи биланс мањи од 10 милиона евра у динарској противвредности;
- средњи привредни субјекти су они који имају између 50 и 250 запослених и ако имају годишњи промет и/или укупан годишњи биланс мањи од 43 милиона евра у динарској противвредности;
- велики привредни субјект је онај који прелази величине у претходна два случаја.

За оцену привредног субјекта ће се узети у обзир и независни, партнерски и повезани односи које остварује са другим привредним субјектима као мерила при рачунању броја запослених и финансијских граница⁷.

Овим програмом се не пружа подршка привредним субјектима који обављају делатност у сектору транспорта, привредним субјектима који су у поступку поврата државне помоћи у складу са Законом о контроли државне помоћи, као ни привредним субјектима у којима Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе има учешће у власништву.

Подршка се не пружа ни привредним субјектима којима је у року од две године пре подношења пријаве за доделу средстава изречена правоснажна мера забране обављања делатности, а уколико послује краће од две године, да није изречена правоснажна мера забране обављања пословне делатности за укупна период пословања. Поред тога подршка се не пружа ни привредним субјектима чији су власници и одговорна лица правоснажно осуђивана и против којих се води поступак за кривична дела против привреде.

Будући да Програм подржава реализацију више активности привредни субјекти се могу

⁷ Локална самоуправа као далаца државне помоћи узима у обзир одређење дато у члану 26 Уредбе о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС“, бр. 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013, 97/2013 и 119/2014), <http://www.kkdp.gov.rs/doc/propisi/UREDDBA%20drzavna%20pomoc.pdf>

пријавити за реализацију највише две од наведених активности. Програмом су препознате две комбинације активности као комплементарне⁸:

1. Активности везане за реализацију инвестиционих пројеката и
2. Активности везане за спровођење истраживања и развоја локалне привреде.

Приликом избора привредног субјекта град Крагујевац ће се водити и извести закључке из достављене документације у смислу утицаја доделе средстава на реализацију пројекта, конкретно да ли средства која се додељују утичу на: знатно повећање величине пројекта, или знатно повећање укупног износа средстава које привредни субјект улаже у пројекат, или знатно повећање брзине реализације пројекта, или реализацију пројекта, који без доделе средстава не би могао да буде остварен. Такође, оправданост доделе средстава тачније доделе грађевинског земљишта без или са умањеном накнадом локална самоуправа ће извести у склопу елабората о оправданости доделе грађевинског земљишта уз поштовање свих прописа, изузев у случају да се грађевинско земљиште додељује ради реализације пројекта од значаја на националном нивоу⁹.

Поред елабората о оправданости доделе грађевинског земљишта, локална самоуправа ће израдити и елаборат о оправданости одобрења закупа непокретности у јавној својини без или са умањеном накнадом. Елаборат треба да садржи: попис и површину катастарске/катастарских парцела за које се предлаже отуђење; податке из планског документа на основу кога се могу издати локацијски услови и грађевинска дозвола, са наведеним битним урбанистичким и техничким параметрима (намена, коефицијент изграђености и заузетости, посебни услови, степен комуналне опремљености и др.) и једним листом графичког приказа локације у одговарајућој размери; процену Министарства финансија - пореске управе о тржишној вредности катастарских парцела; одређење сврхе пројекта и субјеката који могу да учествују у поступку јавног надметања; услове и

критеријуме за умањење, као и критеријуме и мерила за оцену понуда и одређивања износа умањења тржишне вредности; врсту и висину обезбеђења које подноси учесник у јавном надметању; економску анализу очекиваних трошкова и економску анализу очекиване користи од реализације инвестиције, као и анализу очекиваних социјалних ефеката; преглед других подстицајних мера и средстава које Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе обезбеђује за реализацију тог пројекта; друге податке битне за оцену оправданости отуђења грађевинског земљишта. Економска анализа очекиваних ефеката из мора приказати очекивано повећање запослености и јавних прихода, ефекте на обим привредних активности других привредних субјеката и на квалитет живота у датој средини.

Елаборат о оправданости одобрења закупа непокретности у јавној својини без или са умањеном накнадом, садржи већину елемената елабората за оправданост доделе грађевинског земљишта то јест усклађено са конкретним предметом елабората, с тим што се за процену вредности узима процена овлашћеног судског проценитеља. Град Крагујевац ће редовно водити евиденције о додељеним средствима и изабраним корисницима које ће у складу са правилима за доделу државне помоћи достављати Комисији за контролу државне помоћи.

Поред наведеног Програмом се одређује начин избора пројекта/корисника, механизми за праћење и извештавање.

V МЕРА ПОДРШКЕ АКТИВНОСТИМА ВЕЗАНИМ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ИНВЕСТИЦИОНИХ ПРОЈЕКТА ЛОКАЛНЕ ПРИВРЕДЕ

Подршку је могуће пружити локалним привредницима који докажу да нису у тешкоћама у складу са чланом 2. Уредбе о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС“, бр. 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013, 97/2013 и 119/2014) и који не послују у секторима који су забрањени правилима за доделу државне помоћи а односе се на обављање пословне делатности повезане са производњом челика, синтетичких влакана и угља.

⁸ Комплементарне активности значе да се ради о различитим пројектима корисника који немају исте оправдане трошкове а могу се спроводити истовремено

⁹ члан 8. Уредбе о отуђењу

Конкретно подржавају се привредни субјекти са пословним седиштем¹⁰ на територији града Крагујевца, који обављају производне и услужне делатности и то без обзира на њихову величину, а који су претходно измирили све своје претходне уговорне обавезе према локалној самоуправи или обавезе које спадају у категорију локалних изворних или републичких прихода.

С обзиром да се Програмом пружа подршка за реализацију инвестиционих пројеката сами инвестициони пројекти морају садржати процену поврата инвестиције за привредног субјекта а локалној самоуправи морају пружити довољно података за оцену оправданости доделе средстава и избора пројекта при чему се из пројекта јасно изводи закључак да се ради о почетном улагању и отварању радних места повезаних са почетним улагањем.

Саставни део Прогама је пример пословног плана са инвестиционим планом који треба да садржи наведене податке. Исто тако је неопходно да подаци у инвестиционом пројекту омогуће локалној самоуправи да утврди да је додела средстава пре свега неопходна ради: 1) знатног повећања величине пројекта, или 2) знатног повећања укупног износа средстава које корисник улаже у пројекат, или 3) знатно повећање брзине реализације пројекта, или 4) реализације пројекта који се не би реализовао без доделе средстава.

Поред тога инвестициони пројекат мора пружити информације о износу трошкова улагања како би локална самоуправа могла на основу односа трошкова улагања и трошкова зарада да определи начин калкулације државне помоћи, односно да узме најбољу варијанту за корисника у односу на величину оправданих трошкова (трошкова улагања у материјалну и нематеријалну имовину и трошкова зарада).

Поред наведеног, инвестициони пројекат мора садржати могућност корисника да обезбеди најмање 25% средстава из сопствених или других извора који не садрже државну помоћ као покриће дела оправданих трошкова.

¹⁰ Односи се и на страна правна лица која у сваком случају морају бити основана у складу са важећим прописима на територији Републике Србије

Исто тако из инвестиционог пројекта се мора јасно увидети да је привредни субјект припремио пословни план тако да ће остати најмање пет година у истом подручју ако је велики привредни субјект или три године ако се ради о малом (микро, предузетници) или средњем привредном субјекту и то након завршетка периода инвестирања. Град Крагујевац неће прихватати инвестиционе пројекте који су започели пре него што је локална самоуправа одредила и објавила услове за доделу средстава, било да се ради о великом, малом (микро, предузетници) или средњем привредном субјекту.

Под почетним улагањем се подразумева свако улагање у материјалну и нематеријалну имовину¹¹ које резултира:

- започињањем обављања нове пословне делатности;
- проширења постојеће делатности; диверсификацију постојећег производног програма у нове додатне производе;
- битне промене у целокупном производном процесу постојеће делатности¹²;
- стицања средстава која су у непосредној вези са привредним субјектом под условом да је тај привредни субјект затворен или би био затворен да није купљен од стране независног инвеститора по тржишним условима.

Инвестициони пројекат мора садржати трошкове улагања од којих се у складу са Програмом као оправдани трошкови улагања поред улагања у материјалну имовину, за доделу средстава могу узети у обзир и:

- трошкови припреме студија и консултантских услуга који су повезани са почетним улагањем, ако висина државне помоћи износи до 50% стварно насталих трошкова;
- трошкови у случају куповине привредног субјекта, који је затворен

¹¹ материјална имовина је имовина која се односи на: земљиште, зграде, грађевине, постројења, машине и опрему; нематеријална имовина означава пренос технологија, стицање патентних права, лиценце, знања и искустава (*know-how*) или непатентираног техничког знања;

¹² у оквиру овога могуће је доделити средства за улагања у активности истраживања и развоја која имају за последицу отварање нових радних места

или би био затворен уколико не би био купљен, оправдани трошкови су трошкови куповине имовине тог привредног субјекта од трећег лица по тржишним условима;

- имовина која се стиче куповином мора бити нова, изузев у случају када државна помоћ додељује малим и средњим привредним субјектима. У случају преузимања, количина новца за употребу је државна помоћ већ била одобрена пре куповине, а одбија се од укупног износа;
- трошкови везани за стицање имовине која је под закупом, осим земљишта и зграда, оправдана је само ако закуп има облик финансијског лизинга и садржи обавезну куповину имовине, на крају периода закупа. У случају закупа земљишта и зграда, закуп мора наставити најмање пет година након предвиђања датума завршетка пројекта улагања, односно три године за мале (микро, предузетници) и средње привредне субјекте.

У погледу улагања у нематеријалну имовину трошкови таквог улагања могу бити оправдани и могу износити за велике привредне субјекте до 50% укупних оправданих трошкова, а за мале (микро, предузетници) и средње привредне субјекте до 100%, и то уколико:

1. се средства искључиво користе у привредном субјекту који је корисник регионалне државне помоћи,
2. се обрачунава амортизација у складу са важећим прописима,
3. се средства налазе и остају у имовини тог привредног субјекта, или да су исказана је у својој билансу ствари најмање пет година (односно три године за мале (микро, предузетници) и средње привредне субјекте),
4. су средства купљена од трећег лица по тржишним условима.

Да би се кориснику обрачунавали трошкови зарада повезаних са отварањем нових радних места¹³, као оправдани трошкови, с тим што

¹³ За релевантан податак се узима податак за www.croso.gov.rs, односно из централног регистара обавезног социјалног осигурања

тако израчунат трошак зарада неће бити већи од трошкова зараде запослених у периоду од две године¹⁴, корисник средстава треба да докаже следеће:

1. да је радно место директно повезано са почетним инвестицијама, и да ће бити отворено у року од три године од завршетка инвестиција;
2. да улагање резултира нето повећањем броја запослених у привредном субјекту у поређењу са просечним запосленима у протеклих 12 месеци, у случају да се неко радно место затвори у том периоду, мора се одузети од броја новоотворених радних места;
3. да ће нова радна места бити сачувана у периоду од најмање пет година у случају великих привредних субјеката, односно три године у случају малих (микро, предузетника) и средњих привредних субјеката од датума када је радно место први пут попуњено.

Средства која се додељују према горе наведеним оправданим трошковима у процентуалном износу су дата у следећој табели и зависе искључиво од расположивих буџетских средстава, с тим да се повећање средстава показано у табели, не односи на привредне субјекте у сектору транспорта и на велике инвестиционе пројекте.

Величина субјекта	привредног	Основни %	Додатни %
Велики		50	
Средњи		50	10
Мали/микро/предузетници		50	20

Напомена: Град Крагујевац задржава право да у односу на могућности буџета, односно на могућност расподеле субвенција, определи коначни процентуални износ који се одређује за сваку годину посебно, а не сме прећи Програмом приказане интензитета. Други инструменти доделе јавних средстава ће се усклађивати у односу на укупну кумулацију. Као

¹⁴ Корисник средстава, након постизања пуне запослености према достављеном инвестиционом плану у којем је претходно утврђен броју новозапослених, а у складу са уговором који ће се касније потписати, дужан је да сваком запосленом редовно исплаћује зараду у складу са прописима којима се уређују радни односи, у износу који је најмање за 20% већи од минималне зараде у Републици Србији прописане за месец за који се исплаћује зарада

меру обезбеђења додељених средстава локална самоуправа ће тражити од изабраног корисника банкарску гаранцију или меницу у зависности од висине инвестиције, величине привредног субјекта и тражених средстава с тим да ће се уговором о додели средстава детаљније одредити услови.

VI МЕРА ПОДРШКЕ АКТИВНОСТИМА СПРОВОЂЕЊА ИСТРАЖИВАЊА И РАЗВОЈА

Сматрајући да је врло важно и потребно да се суфинансирају активности повезане са развојем, истраживањем и иновацијама, како би се и на тај начин додатно утицало на могућност отварања нових радних места и смањења незапослености, локална самоуправа је одлучила да пружи подршку локалној привреди у реализацији ових активности. Да није само важно подржати ове активности у погледу омогућавања додатног запошљавања посебно се имало у виду да савремени производни процеси утичу на повећање конкурентности, технолошке способности, скраћења производног циклуса, те бржег одговора производње/услуга на захтеве купаца.

Подршку је могуће пружити локалним привредницима који докажу да нису у тешкоћама у складу са чланом 2. Уредбе о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС“, број: 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013, 97/2013 и 119/2014), конкретно подржавају се привредни субјекти са пословним седиштем¹⁵ на територији локалне самоуправе и то они који спадају у категорију средњих и малих (микро и предузетници), а који су претходно измирили све своје претходне уговорне обавезе према граду Крагујевцу или обавезе које спадају у категорију локалних изворних или републичких прихода.

Град Крагујевац је одредио да се Програмом подржавају привредни субјекти којима је потребно саветовање у области подстицања иновација како би подстакла развој ове области. Опредељена је могућност пријаве за доделу средстава уколико се у оквиру пројекта за који се подноси пријава, налазе трошкови повезани са услугама саветовања и

подстицања иновација, од којих су оправдани трошкови следећи:

1. за саветодавне услуге намењене иновацијама - трошкови везани за саветовање менаџмента, технолошку помоћ, услуге преноса технологије, усавшавање, саветовање приликом преузимања, заштите и трговине правима интелектуалне својине и за лиценцне уговоре, саветовање о употреби стандарда;
2. за услуге подстицања иновација - трошкови везани за канцеларијски простор, креирање базе података, истраживање тржишта, коришћење лабораторија, означавање квалитета, тестирање и сертификацију.

Подршка је могућа уколико се испуни следеће:

1. да помоћ не сме да пређе износ од 200.000 евра у динарској противвредности по кориснику у току било ког трогодишњег периода;
2. да пружалац услуга има национални или европски сертификат у ком случају је висина помоћи до 100% оправданих трошкова, а ако нема национални или европски сертификат да висина помоћи не прелази 75% оправданих трошкова;
3. да корисник користи ту помоћ за прибављање услуга по тржишним ценама или уколико је пружалац услуга непрофитни привредни субјекат, по цени која представља пуне трошкове услуга уз разумну маржу.

Напомена: Град Крагујевац задржава право да у односу на могућности буџета, односно на могућност расподеле субвенција, определи коначни процентуални износ који се одређује за сваку годину посебно, а не сме прећи Програмом приказане интензитета. Други инструменти доделе јанвих средстава ће се усклађивати у односу на укупну кумулацију.

¹⁵ Односи се и на страна правна лица која у сваком случају морају бити основана у складу са важећим прописима на територији Републике Србије

VII МЕРА ПОДРШКЕ РАЗЛИЧИТИМ АКТИВНОСТИМА ПРИВРЕДЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА РЕДОВНЕ МЕСЕЧНЕ АКТИВНОСТИ ПРИВРЕДНИКА, ПРОМОЦИЈУ ЛОКАЛНЕ ПРИВРЕДЕ, АКТИВНОСТИ ВЕЗАНЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ, АКТИВНОСТИ МАЊИХ УЛАГАЊА, КАО И ПРОМОТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРИВРЕДНИКА

У складу са чланом 8. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 73/19) и чланом 95-97. Уредбе о правима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС“, број 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/13 и 119/14).

Подршку је могуће пружити локалним привредницима без обзира на то да ли су у тешкоћама у складу са чланом 2. Уредбе о правилима за доделу државне помоћи. Такође, се овим путем пружа и подршка развоју кооператива, кластера и других облика удруживања.

Конкретно подржавају се привредни субјекти са пословним седиштем¹⁶ на територији града Крагујевац, који обављају производне и услужне делатности, а који су претходно измирили све своје претходне уговорне обавезе према локалној самоуправи или обавезе које спадају у категорију локалних изворних или републичких прихода.

Локална самоуправа препознала је потребе привреде и у складу са тим у оквиру ове подршке могуће је суфинансирати трошкове повезане са следећим активностима:

▪ Редовне месечне активности привредника

Након кризе коју је изазвало ванредно стање уведено због избијања епидемије настале услед ширења заразне болести КОВИД-19, локална самоуправа је увидела потребу за даљим наставком пружања подршке локалној привреди посебно узимајући у обзир да су уредбе које је донела Влада РС ограниченог дејства и узимају у обзир трошкове настале за време ванредног стања. Очекивано је да ће се појавити односно да ће неки од проблема

насталих у наведеном периоду бити актуелни и у скоријој будућности.

Трошкови који се могу суфинансирати су редовни месечни оперативни трошкови: трошкови редовних месечних камата кредита узетих за набавку опреме и/или одржавање ликвидности код комерцијалних банака; трошкови месечног закупа пословних просторија; редовни месечни комунални трошкови (струја, телефон, интернет и др.); трошкови месечних зарада; трошкови транспорта и логистике; трошкови репорматеријала; трошкови везани за различите услуге које привредници плаћају (рачуноводствене, саветодавне и сл.), трошкови стручног саветовања и образовања.

▪ Промоција локалне привреде

Град Крагујевац се одлучио за суфинансирање ове врсте трошкова из разлога што се овим путем омогућава да локална привреде оствари додатне контакте како са добављачима тако и са потенцијалним купцима на новим тржиштима. Поред тога суфинансирање ових трошкова је неопходно и због тога што су трошкови ове врсте врло високи због чега локални привредници нису у стању да их сами у потпуности финансирају.

Трошкови који се могу суфинансирати су трошкови који се односе на учествовање на сајмовима и изложбама или трошкови везани за посете сајмовима и изложбама како у земљи тако и у иностранству. Трошкови учествовања на сајмовима и изложбама подразумевају трошкове постављања и изнајмљивања штанда и вођење штанда. Трошкови посете сајмовима и изложбама подразумевају трошкове организовања путовања и то плаћање трошкова пута и хотела највише за две особе из истог привредног субјекта.

▪ Активности везане за унапређење конкурентности

Имајући у виду да се локална привреда сусреће са конкуренцијом како на локалном тржишту тако и на глобалном, град Крагујевац је одлучио да подржи активности које ће му омогућити бољи и конкурентнији положај на тржишту. У том смислу пропозната је потреба да се суфинансира улагање у покретање, развој и

¹⁶ Односи се и на страна правна лица која у сваком случају морају бити основана у складу са важећим прописима на територији Републике Србије

унапређење пословања у циљу подизања квалитета, продуктивности и конкурентности. Јединствени циљ оваквог суфинансирања је да се у дужем периоду омогући и додатно запошљавање и раст производње и пружања услуга.

Могуће је суфинансирање следећих трошкова: лиценцирања, сертифицирања¹⁷, набавке know-how, набавке франшизе и увођење франшизе; увођење и управљање системом квалитета и други трошкови за које привредни субјекти могу доказати да имају везе и да утичу на улагање у покретање, развој и унапређење пословања у циљу подизања квалитета, продуктивности и конкурентности.

▪ **Активности мањих улагања**

Препознајући да, углавном мали (микро, предузетници) и средњи привредни субјекти, немају могућности да одговоре на захтев инвестиционог улагања које резултира новим запошљавањем али и препознајући потребу да се омогући привредним субјектима куповина и набавка опреме мање вредности, град Крагујевац је одлучио да суфинансира трошкове повезане са активностима мањих улагања.

Трошкови за које је могуће суфинансирање су трошкови: набавке алата, машина, постројења, опреме, различитих инструмената (контролних и мерних); куповине, изградње, доградње, реконструкције пословног простора и његово опремање; набавке рачунарске опреме и пратећих програма; повезани са планирањем и организовањем рада од куће у привредним субјектима где је то могуће.

▪ **Промотивне активности привредника**

Имајући у виду да трошкови промотивних активности могу знатно да утичу на повећање укупних трошкова привредних субјеката али и да привредни субјекти без њих не могу да остваре добро позиционирање на тржишту али ни да на адекватан начин информишу своје купце о производима/услугама које нуде, град Крагујевац је одлучио да подржи

локалну привреду у погледу суфинансирања ових трошкова.

Трошкови за које је могуће суфинансирање су трошкови: истраживање тржишта, креирања и дизајна производа, припреме и штампе информативних плаката, летака, публикација и проспеката, као и трошкови израде интернет презентације и других промотивних активности привредних субјеката.

Напомена: Град Крагујевац задржава право да у односу на могућности буџета, односно на могућност расподеле субвенција, определи коначни процентуални износ субвенција који се одређује за сваку годину посебно, а не сме прећи износ од 23.000.000 динара по кориснику у току три узастопне фискалне године.

VIII ИЗБОР ПРОЈЕКТА/КОРИСНИКА, МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА И ИЗВЕШТАВАЊА

Град Крагујевац ће једном годишње донети одлуку којом реализује овај програм а на основу ње и у односу на годишње приоритете и расположивост средстава расписаће се јавни позив/конкурс за доделу средстава.

Јавни позив/конкурс расписује Градско веће на предлог надлежне Управе, који ће се објавити у најмање једним дневним новинама на територији града Крагујевца и веб страници Града. У зависности за које активности ће се расписивати јавни позив/конкурс, документација ће се детаљно у њему дефинисати. Програм дефинише следећу обавезну документацију:

1. Изјава о истинитости пријављених података,
2. Пријавни образац,
3. Пословни план – саставни део овог програма,
4. Потврда о регистрацији правног лица,
5. Изјава о претходно добијеној државној помоћи,
6. Изјава подносиоца пријаве за доделу подстицајних средстава.

Избор пројекта зависи од достављеног пословног плана и описа који корисник представи а који мора да докаже предности које ће локална самоуправа остварити у погледу

¹⁷Оправдани трошкови су трошкови добијања и домаћих и страних сертификата који се добијају од институција или предузећа која се налазе на листи препознатих издавалаца сертификата за одређену намену

пореза и осталих накнада које је привредни субјект у обавези да плати.

Дакле избор пројекта/корисника зависи од анализе прихода и расхода, обима производње/услуге, поврата инвестиције и одрживости инвестиције, односно од приказане економско-финансијске анализе у пословном плану предузећа посебно уколико се оцењује додела јавних средстава за реализацију инвестиционог улагања.

Избор пројекта/корисника ће обавити комисија коју формира Градско веће, у складу са расположивим средствима у буџету, а у односу на правилник о оцењивању пристиглих захтева који ће бити дужна да изради у што краћем року од свог формирања. Поред тога изабрана комисија ће донети пословник о свом раду.

На основу предлога добијеног од комисије Градска управа надлежна за послове локалног економског развоја доноси одлуку о додели средстава у складу са прописаним процедурама на основу које начелник Управе потписује уговор о додели средстава. Уговор о додели средстава обавезно мора да садржи констатацију о достављеној документацији, обавезе корисника, обавезе локалне самоуправе, износ средстава који се додељује, основе пројекта за који се средства додељују, средство обезбеђења и др.

Мониторинг над реализацијом пројекта за који су одобрена средства врши Канцеларија за локални економски развој.

IX ЗАКЉУЧАК

Програм је замишљен са циљем да пружи подршку стабилизацији локалне привреде и њен даљи развој, поготово у периоду након ванредног стања изазваног епидемијом насталом услед ширења заразне болести КОВИД-19. Програм би требало да осигура да се како краткорочни тако и дугорочни проблеми настали у претходном периоду, а који без сумње имају утицаја на скорију будућност, превазиђу на најбољи могући начин како би се слабија економска активност привредних субјеката што више смањила.

Идеја јесте да се одговори на постојеће изазове али и да се омогући привреди да створи инвестиције и изведе активности на побољшању

производног процеса, производа и услуга, с тим што не треба заборавити улогу подстицаја у развоју конкурентности. Програм треба сагледавати као позитивни инструмент доделе, контроле и примера добре праксе.

Овај програм објавити у "Службеном листу града Крагујевца" и веб страници Града.